

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 148g/2016

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 444 din Codul de procedură civilă
(*judicarea recursului în lipsa părților*)

CHIȘINĂU

19 decembrie 2016

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Victor POPA, *președinte de ședință*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dnei Eugenia Mîța, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 12 decembrie 2016,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 19 decembrie 2016 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 444 din Codul de procedură civilă, nr. 225-XV din 30 mai 2003 și interpretarea articolelor 20, 53 alin. (1), 54 și 120 din Constituție, ridicată de Ion Șiman în dosarul nr. 3ra-1553/16, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 12 decembrie 2016 de către Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție (Iulia Sîrcu, Tamara Chișca-Doneva, Iurie Bejenaru, Ion Druță, Maria Ghervas), în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele cauzei

3. La 6 august 2014, Ion Șiman și Tatiana Șiman au depus o cerere de chemare în judecată împotriva Primăriei mun. Chișinău, intervenienți accesorii Direcția Administrare Fiscală Buiucani a Inspectoratului Fiscal de Stat mun. Chișinău și Întreprinderea de Stat „Cadastru”, solicitând constatarea faptului inexistenței datoriilor față de bugetul municipal și bugetul de stat.

4. Prin Hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 26 mai 2015, acțiunea a fost admisă parțial.

5. Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 16 august 2016, a fost respins apelul declarat de Ion Șiman și Tatiana Șiman și admis apelul declarat de Primăria mun. Chișinău, a fost casată hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, și a fost emisă o nouă hotărâre de respingere integrală a acțiunii ca

fiind neîntemeiată. Această decizie a fost atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție de către Ion Șiman.

6. La 6 septembrie 2016, acesta a depus o cerere, prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolelor 426 alin. (3) și 444 din Codul de procedură civilă, precum și interpretarea articolelor 20, 53 alin. (1), 54 și 120 din Constituție.

7. Prin încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 30 noiembrie 2016, excepția de neconstituționalitate a fost admisă în partea ce ține de articolul 444 din Codul de procedură civilă, precum și interpretarea articolelor 20, 53 alin. (1), 54 și 120 din Constituție și s-a dispus transmiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

8. Cu referire la articolul 426 alin. (3) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție a menționat că prin Decizia din 6 septembrie 2016 Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă excepția de neconstituționalitate a acestui articol.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art.140) sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 117 Caracterul public al dezbaterilor judiciare

„În toate instanțele judecătorești ședințele de judecată sunt publice. Judecarea proceselor în ședință închisă se admite numai în cazurile stabilite prin lege, cu respectarea tuturor regulilor de procedură.”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003 (republicat în M.O., 2013, nr. 130-134, art. 415) sunt următoarele:

Articolul 444

Procedura de judecare a recursului

„Recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători poate decide invitarea unor participanți sau reprezentanți ai acestora pentru a se pronunța asupra problemelor de legalitate invocate în cererea de recurs.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține că prevederile articolului 444 din Codul de procedură civilă, care permit examinarea recursului fără participarea părților, nu respectă principiul caracterului public al ședințelor de judecată, consacrat în articolul 117 din Constituție.

12. De asemenea, autorul consideră că la examinarea recursului în lipsa părților nu poate fi exercitat pe deplin dreptul la apărare, garantat de articolul 26 din Constituție.

13. În final, autorul excepției solicită și interpretarea articolelor 20, 53 alin. (1), 54 și 120 din Constituție, care garantează accesul liber la justiție, dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică, restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, caracterul public al dezbaterilor judiciare și caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea excepției de neconstituționalitate, Curtea reține următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de către Ion Șiman în dosarul nr. 3ra-1553/16, pendinte la Curtea Supremă de Justiție, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. În speță, Curtea observă că autorul excepției invocă faptul că articolul 444 din Codul de procedură civilă, potrivit căruia recursul se examinează fără participarea părților, încalcă, în esență, accesul liber la justiție și dreptul la apărare.

18. Curtea reiterează că, prin generalitatea formulării sale, art. 20 din Constituție permite accesul la justiție pentru apărarea oricărui drept sau libertăți și a oricărui interes legitim, astfel că orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanța judecătorească, în modul stabilit de lege,

pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

19. În acest sens, Curtea reamintește că accesul la justiție nu este un drept absolut, putând fi limitat prin anumite condiții de formă și de fond impuse de legiuitor.

20. Astfel, Curtea nu poate reține critica textului legii în raport cu dispozițiile articolului 20 din Constituție privind accesul liber la justiție.

21. Cu referire la alegațiile autorului sesizării, potrivit cărora prevederile contestate încalcă dispozițiile articolului 117 din Constituție, Curtea reține următoarele.

22. Norma constituțională invocată stabilește că în toate instanțele judecătorești ședințele de judecată sunt publice. În același timp, potrivit aceleiași norme, **judicarea proceselor în ședință închisă se admite numai în cazurile stabilite prin lege**, cu respectarea tuturor regulilor de procedură.

23. Curtea reține că prerogativa legiuitorului de a stabili organizarea instanțelor judecătorești și competența acestora este prevăzută și de articolul 115 alin. (4) din Constituție, potrivit căruia organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sunt stabilite prin lege organică. La fel, potrivit articolului 72 alin.(3) lit. e) din Constituție, Parlamentul adoptă legi organice, prin care reglementează organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești.

24. În acest sens, Curtea menționează că legiuitorul a stabilit la art. 444 din Codul de procedură civilă că recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

25. Totodată, Curtea reține că legiuitorul a acordat instanței de recurs dreptul de a decide **invitarea unor participanți sau reprezentanți ai acestora pentru a se pronunța asupra problemelor de legalitate invocate în cererea de recurs**.

26. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut că audierea publică reprezintă un principiu fundamental, prevăzut de articolul 6 § 1 din Convenție. Totuși, obligația de a desfășura o ședință nu este absolută. Conform jurisprudenței Curții, în procedurile în fața primei și singurei instanțe, dreptul la un „proces public”, în sensul articolului 6 § 1, atrage dreptul la o „audiere”, cu excepția cazului în care există circumstanțe excepționale care justifică lipsirea de o asemenea audiere (a se vedea *Petrenco v. Moldova*, 30 martie 2010, § 39; *Håkansson și Sturesson v. Suedia*, 21 februarie 1990, § 64; și *Fredin v. Suedia nr. 2*, 23 februarie 1994, §§ 21-22). Totuși, modul de aplicare a articolului 6 § 1 în procedurile în fața instanțelor de recurs depinde de caracteristicile specifice procedurilor în cauză. Din acest punct de vedere, trebuie să se țină cont de ansamblul procedurilor în ordinea juridică națională și de rolul instanței de recurs în acest sens (a se vedea *Helmerts v. Suedia*, 9 octombrie 1991, § 31). Dat fiind faptul că o ședință publică s-a desfășurat în prima instanță, absența unei astfel de ședințe în fața instanțelor de apel sau recurs poate fi justificată prin caracterul specific al procedurii respective. Astfel, în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție,

chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitatea să se exprime în fața sa, în persoană (*Helmers*, citat *supra*, § 36).

27. În contextul celor menționate, Curtea subliniază că, ținând cont de natura juridică a recursului, în cadrul căruia instanța se pronunță doar asupra aspectelor de drept, examinarea acestuia în procedura civilă fără participarea părților, în esență nu poate să afecteze accesul liber la justiție.

28. Referitor la interpretarea articolelor 20, 53 alin. (1), 54 și 120 din Constituție, Curtea menționează că, potrivit Hotărârii nr.2 din 9 februarie 2016, excepția de neconstituționalitate reprezintă o acțiune procesuală de apărare, prin care Curtea Constituțională este sesizată asupra neconcordanței cu prevederile Constituției a unor dispoziții legale aplicabile în cauze deduse instanței de judecată. Astfel, Curtea raportează norma legală incidentă într-o cauză particulară la Legea Fundamentală, ținând cont de practica de aplicare a acestei norme. Interpretarea normelor constituționale invocate constituie o abordare *in abstracto*, fiind inadmisibilă în cadrul rezolvării excepțiilor de neconstituționalitate.

29. În contextul celor menționate, Curtea reține că excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (1) și (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și pct. 28 lit. d) din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003, ridicată de Ion Șiman în dosarul nr. 3ra-1553/16, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Victor POPA

Chișinău, 19 decembrie 2016
DCC nr. 95
Dosarul nr. 148g/2016